

Cvičení z rodinného práva

**Prof. JUDr. Zdeňka Králíčková, Ph.D.
Mgr. Martin Kornel, Ph.D.**

2020/2021

SYLABUS VI

**Náhradní rodinná péče o dítě.
Ústavní a ochranná výchova.**

A. TEORETICKÁ ČÁST

Není nutné písemné zpracování.

Nastudujte zákon a učebnici tak, abyste byli schopni odpovědět na níže uvedené otázky.

1. Zaobírejte se instituty náhradní (rodinné) péče jako náhradní v pravém slova smyslu k rodině původu dítěte.
2. Jaké mírnější intervence do rodiny původu dítěte znáte? Co je to test poměrnosti?
3. Co se rozumí pojmem „sanace“ rodiny?
4. Který orgán může odebrat dítě z rodiny?

5. Odlište jednotlivé instituty náhradní (rodinné) péče dle jejich podstaty a účelu.
6. Zabývejte se problémem „nevymahatelnosti“ výživného po rodičích, resp. prarodičích dítěte.
7. Vysvětlíte financování pěstounské péče. Kde je upraveno?
8. Jakou roli hraje ve věci OSPOD a jak může rozhodnout soud ve věci práv a povinností pečujících osob?

9. Ve kterých situacích může dojít k jmenování poručníka?
10. Jaké předpoklady musí splňovat osoba poručníka? Které osoby jsou nejvhodnější?

11. Jak lze novorozenci zajistit úplnou náhradní rodinu?
12. Jaké předpoklady musí být splněny pro osvojení?
13. Zvláště se zaměřte na problematiku souhlasu rodičů (přímý, tzv. blanketový), jejich odvolání apod. a souhlasu osvojence.
14. Jak je tomu v případě nezletilého rodiče?
15. Ve kterém okamžiku lze konstatovat, že se nevyžaduje souhlas rodičů s osvojením jejich dítěte? Kdo o této otázce rozhodne?
16. Kdo zprostředkovává osvojení? Kdy není zprostředkování třeba?
17. Jaké předpoklady musí být splněny na straně osvojitele? Smí osvojit „osamělá osoba“?
18. Kterým okamžikem dochází k osvojení? Co je důsledkem?

19. Odlište ústavní a ochranou výchovu. Jakými zákony jsou upraveny?

20. Co jsou to zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc? Vysvětlete jejich podstatu a financování.

Otázky k majetkovým právům neprovdané matky dítěte, resp. těhotné ženy

1. Jaká majetková práva má vůči otci svého dítěte neprovdaná matka dítěte?
2. Jak je v majetkové sféře chráněna těhotná žena?
3. Může těhotná žena požadovat po pravděpodobném otci dítěte výživné i pro dítě, které se má narodit?
4. Co byste poradili muži, který poskytl těhotné ženě dle § 920 ObčZ značnou částku, a později se ukázalo, že otcem dítěte je někdo jiný?

B. PRAKTICKÁ ČÁST: MODELOVÉ PŘÍKLADY

1. PORUČENSTVÍ S OSOBNÍ PÉČÍ

Rodiče nezletilého Adama a zletilé Evy odjeli na zahraniční dovolenou. Oba své potomky nechali po celou dobu dovolené u babičky. Na zpáteční cestě z letiště měli vážnou dopravní nehodu, kterou nepřežili. Péči o *nezletilého Adama fakticky převzala zletilá Eva*.

Eva je svobodná a v místě společného bydliště studuje vysokou školu. Finančně jí pomáhají zejména prarodiče, občas si přivydělá brigádou jako recepční.

Měsíc po smrti rodičů bylo zapotřebí vyslovení souhlasu s tím, aby nezletilý Adam mohl vycestovat na zahraniční soutěž pěveckých sborů. Zaměstnanci školy nechtějí přijmout ani souhlas Evy, ani prarodičů, neboť podle jejich názoru *nejsou zákonnými zástupci*. Eva se proto rozhodla stát Adamovou „*zákonnou zástupkyní*“.

Odpovězte písemně:

1. Zvažte, zda by daná situace mohla být řešena formou poručenství. Co je jeho účelem? V čem se poručenství odlišuje od opatrovnictví pěstounské péče, resp. pěstounské péče na přechodnou dobu?
2. Mohla by se poručníkem Adama stát jeho sestra Eva?
3. Vymezte obsah poručenství. Vymezte práva a povinnosti nezletilého dítěte, rodičů a poručníka. Má poručník právo na odměnu za výkon své funkce, resp. za osobní péči o dítě? Jak je situace řešena?

Vypracujte:

1. Petit návrhu o ustanovení „*zákonného zástupce*“ Adamovi (ve vazbě na příklad).
2. Výrok soudního rozhodnutí o schválení jednání, kterými Eva nakládá s Adamovým majetkem.
3. Výrok soudního rozhodnutí o ustanovení kolizního opatrovníka, hrozil-li by střet zájmů Adama a Evy jako jeho zástupkyně.

2. OSVOJENÍ VE VAZBĚ NA NEZÁJEM ZPROSTŘEDKOVANÉ STÁTEM

Sedmnáctiletá Eva se na letní škole anglického jazyka na Maltě seznámila s dvacetiletým španělským studentem. V prosinci se na gynekologické prohlídce dozvěděla, že je těhotná a že na umělé přerušení těhotenství je již pozdě. V dubnu letošního roku se jí *narodil syn*. Vzhledem k tomu, že Evě se nepodařilo získat žádné bližší kontaktní údaje na biologického otce dítěte, *nebylo otcovství* k jejímu synovi *určeno* ani souhlasným prohlášením, ani rozhodnutím soudu.

Eva si *syna z porodnice nevzala*. Své stanovisko odůvodnila tím, že není schopna se o něj starat a rovněž nechce svým rodičům přidělovat starosti. Dítě bylo proto umístěno v ústavu, do kterého se Eva dostavila pouze jednou, a to až po čtyřech měsících od narození dítěte.

Odpovězte písemně:

1. Jak lze docílit, aby se novorozenec dostal co nejrychleji do nové rodiny, pokud o něj Eva nechce pečovat?
2. Je Eva matkou? Kdy jí přestane „právně“ být?
3. Jak je to s právy dítěte znát svůj původ a s nahlížením do soudního spisu o osvojení a do matriční knihy narození? Pokuste se nalézt relevantní zahraniční judikaturu.

Vypracujte:

1. Petit návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí ve věci nezájmu Evy o novorozence.
2. Za situace, že si Eva po nabytí zletilosti věc rozmyslela a o dítě chce osobně pečovat,
 - a) návrh na určení otcovství, svěření dítěte do své péče a stanovení výživného pro dítě,
 - b) návrh na stanovení výživného a úhrady nákladů spojených s těhotenstvím a porodem pro sebe (dle § 920 OZ).
3. Výrok soudního rozhodnutí ve věci osvojení nezletilého dítěte.

3. OSVOJENÍ V PŘÍPADĚ NÁHRADNÍHO MATEŘSTVÍ - TZV. PŘÍMÉ

Paní Eva, která se léta léčila na *neploďnost*, se dohodla se svojí *sestrou*, že jí *porodí dítě*. K oplodnění došlo *per via naturalem* jejím manželem Adamem. Aby se věc „usnadnila“, dala paní Eva své těhotné sestře do porodnice *svůj občanský průkaz*. Nicméně, zdravotnický personál tento „trik“ odhalil, neboť to nebylo na jejich pracovišti poprvé. Jako matka novorozence tak byla *v rodném listu zapsána sestra* paní Evy, Jana. Záhy předala Jana Evě a jejímu manželovi Adamovi novorozence a dál se o věc nestarala. Manželé se rozhodli stát právními rodiči novorozence co nejdříve, proto si začali zjišťovat, jaká je právní úprava v této věci.

Odpovězte písemně:

1. Co byste manželům poradili jako advokáti? Co je podstatou přímého osvojení ve vazbě na náhradní mateřství? Jaké právní kroky musí být učiněny?
2. Jakým způsobem může dát matka, resp. otec souhlas k osvojení svého dítěte? Má nějakou dobu tzv. na rozmyšlenou? Jak dlouho může požadovat své dítě zpět?
3. Jak je tomu s rodičovskou odpovědností a vyživovací povinností rodičů dítěte, které má být osvojeno?

Vypracujte:

1. Petit návrhu na svěřeni dítěte do okamžité péče.
2. Výrok rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do preadopční péče.
3. Petit návrhu na svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu.